

Súd: Krajský súd Trenčín  
Spisová značka: 3To/33/2014  
Identifikačné číslo súdneho spisu: 3813010828  
Dátum vydania rozhodnutia: 04. 06. 2014  
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Rastislav Vranka  
ECLI: ECLI:SK:KSTN:2014:3813010828.1

## Uznesenie

Krajský súd v Trenčíne v senáte zloženom z predsedu JUDr. Rastislava Vranku a sudcov JUDr. Romana Hargaša a JUDr. Petra Tótha v trestnej veci proti obžalovanému H. M. pre zločin znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 písm. c/ Tr. zák. a pre prečin podvodu podľa § 221 ods. 1 Tr. zák. na neverejnom zasadnutí 4. júna 2014 prejednal odvolanie obžalovaného H. proti rozsudku Okresného súdu Prievidza zo dňa 18. februára 2014, sp. zn. 3T/244/2013 a takto

### rozhodol:

Podľa § 321 ods.1 písm. a/, b/, c/, ods. 2 Tr. por. napadnutý rozsudok sa zrušuje vo výroku o vine zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na ustanovenie § 139 písm. c/ Tr. zák. vo vzťahu ku skutku pod bodom 1 rozsudku, v celom výroku o úhrnnom treste odňatia slobody a o spôsobe jeho výkonu.

Podľa § 322 ods. 1 Tr. por. vec sa v zrušenej časti v r a c i a súdu prvého stupňa na nové konanie a rozhodnutie.

### o d ô v o d n e n i e :

Rozsudkom Okresného súdu Prievidza zo dňa 18. februára 2014, sp. zn. 3T/244/2013, bol obžalovaný H. M. uznaný za vinného zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na § 139 písm. c/ Tr. zák. pod bodom 1 a z prečinu podvodu podľa § 221 ods. 1 Tr. zák. pod bodom 2 na skutkovom základe, že

1/ dňa 26.7.2009 v čase od 05.45 hod. do 06.00 hod. v obývačke bytu číslo 1 na ul. W. v F. po tom, čo s ním družka - poškodená O. T. odmietla mať dobrovoľne pohlavný styk, jej nasilu vyzliekol krátke nohavice, pričom jej jednou rukou držal ruky, svojimi nohami jej roztiahol nohy a vykonal na nej súlož aj napriek tomu, že sa bránila kopaním a žiadala ho, aby prestal, čím jej spôsobil hematóm bicepsu pravej hornej končatiny a tri hematómy predkolenia pravej dolnej končatiny.

2/ dňa 20.11.2009 o 17.00 hod. v Prievidzi, na ul. M. H. č. X/XX vylákal od poškodeného Y. F. 1.000 eur ako zálohu na nákup materiálu na prerobenie kúpeľne poškodeného, hoci vedel, že práce nevykoná a materiál nenakúpil, kúpeľňu neprerobil, čím spôsobil poškodenému Y. F. škodu 1.000 eur.

Za tieto trestné činy bol obžalovaný okresným súdom odsúdený podľa § 199 ods. 2 Tr. zák. s použitím § 37 písm. h/ Tr. zák., § 38 ods. 4 Tr. zák. a podľa § 41 ods. 2 prvá veta pred bodkočiarkou Tr. zák. v zmysle Nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. PL. ÚS 106/2011 - 85 zo dňa 28.11.2012, uverejneného v Zbierke zákonov SR dňa 21.12.2012 pod č. 428/2012, na úhrnný nepodmienečný trest odňatia slobody vo výmere 116 mesiacov, na výkon ktorého bol podľa § 48 ods. 2 písm. a/ Tr. zák. zaradený do ústavu s minimálnym stupňom strázenia. Podľa § 287 ods. 1 Tr. por. bola obžalovanému uložená povinnosť nahradiť poškodenému Y. škodu vo výške 1.000 eur.

Proti tomuto rozsudku ihneď po jeho vyhlásení, teda v zákonnej pätnásťdňovej lehote, podal odvolanie obžalovaný H. M. pre nesprávnosť výroku o vine zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. vo vzťahu ku skutku pod bodom 1 rozsudku a výrokov o úhrnnom treste odňatia slobody a o spôsobe jeho výkonu, avšak podané odvolanie do rozhodnutia odvolacieho súdu o ňom bližšie písomne neodôvodnil.

Krajský súd v Trenčíne ako súd odvolací, nezistiac dôvody pre zamietnutie odvolania obžalovaného podľa § 316 ods. 1 Tr. por. a ani dôvody pre zrušenie napadnutého rozsudku podľa § 316 ods. 3 Tr. por., na neverejnom zasadnutí dňa 4. júna 2014 preskúmal postupom podľa § 317 ods. 1 Tr. por. zákonnosť a odôvodnenosť len výrokov o vine zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. vo vzťahu ku skutku pod bodom 1 rozsudku a o úhrnnom treste odňatia slobody i o spôsobe jeho výkonu, teda len výrokov napadnutého rozsudku, proti ktorým obžalovaný podal odvolanie, ako aj správnosť postupu konania, ktoré im predchádzalo, prihliadajúc pritom aj na chyby, ktoré neboli odvolaním vytýkané a mohli by pritom odôvodňovať podanie dovolania podľa § 371 ods. 1 Tr. por. Po splnení prieskumnej povinnosti zistil, že napadnutý rozsudok vo výroku o vine zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na ustanovenie § 139 písm. c/ Tr. zák. vo vzťahu ku skutku pod bodom 1 rozsudku, ako aj v celom výroku o úhrnnom treste odňatia slobody a o spôsobe jeho výkonu je chybný pre podstatné chyby konania, ktoré týmto napadnutým výrokom rozsudku predchádzali a ktoré spočívali v porušení ustanovení, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci a právo obhajoby (§ 321 ods.1 písm. a/ Tr. por., § 168 ods. 1 Tr. por., § 258 ods. 1, 2 a 3 Tr. por., § 122 ods. 2 a 3 Tr. por., § 261 a 263 ods. 3 Tr. por., § 58 ods. 5, 6 Tr. por. ), tiež pre nejasnosť a neúplnosť jeho skutkových zistení i preto, že súd prvého stupňa sa nevyrovnal so všetkými okolnosťami významnými pre rozhodnutie, v dôsledku toho sú pochybnosti o správnosti skutkových zistení a na objasnenie veci treba všetky dôkazy vykonať znovu (§ 321 ods.1 písm. b/, c/ Tr. por.).

Súd prvého stupňa nevykonal zákonu zodpovedajúcim spôsobom a pri dodržaní práva obhajoby všetky potrebné dôkazy v rozsahu nevyhnutnom na objasnenie skutkového stavu veci vo vzťahu ku skutku pod bodom 1, tieto potom dostatočne nevyhodnotil jednotlivo i v ich súhrne tak, ako mu ukladajú ustanovenia § 2 ods. 10 a 12 Tr. por. a dospel preto k predčasným skutkovým zisteniam i právnym záverom. V odôvodnení napadnutého rozsudku dostatočne a presvedčivo neuviedol, ktoré skutočnosti vzal za dokázané, o ktoré dôkazy svoje skutkové zistenia oprel, nevysvetlil, ako sa vyrovnal s obhajobnými tvrdeniami a námietkami obžalovaného, akými právnymi úvahami sa spravoval, keď posudzoval dokázané skutočnosti podľa príslušných ustanovení zákona v otázke viny i trestu, preto odôvodnenie napadnutého rozsudku nie je v súlade s ustanovením § 168 ods. 1 Tr. por. a v uvedených smeroch nie je preskúmateľné.

Podľa ustanovenia § 258 ods. 1 až 3 Tr. por. ak obžalovaný po prednesení obžaloby a vyjadrení poškodeného neurobil vyhlásenie uvedené v § 257 ods. 1 písm. b) alebo c), predseda senátu potom, ako zistí podmienky na vykonanie hlavného pojednávania, zistí osobné údaje obžalovaného a poučí ho o jeho právach. Potom umožní prokurátorovi vyslychnúť obžalovaného. Obžalovaného treba vyslychnúť na obsah obžaloby, a ak bol uplatnený nárok na náhradu škody, aj na tento nárok. Pritom sa postupuje podľa § 122 ods. 2 a 3. Výsluch môže predseda senátu prerušiť len vtedy, ak výsluch nie je vedený v súlade so zákonom alebo ak je výsluch vedený inak nevhodným spôsobom, alebo ak predseda alebo člen senátu považujú za nevyhnutné položiť obžalovanému otázku, ktorú nemožno odložiť na dobu po skončení výsluchu. Po skončení výsluchu obžalovaného prokurátorom má právo vypočuť obžalovaného jeho obhajca. Ustanovenie odseku 2 tu platí primerane. So súhlasom predsedu senátu sú prokurátor, obhajca, poškodený alebo zúčastnená osoba oprávnení po skončení výsluchov klásť obžalovanému dopĺňajúce otázky. O ich poradí rozhodne predseda senátu.

Podľa ustanovenia § 122 ods. 1, 2 Tr. por. obžalovanému musí byť daná možnosť podrobne sa k obvineniu vyjadriť, najmä súvisle opísať skutočnosti, ktoré sú predmetom obvinenia, uviesť skutočnosti, ktoré obvinenie zoslabujú alebo vyvracajú, a ponúknuť o nich dôkazy. Obžalovanému sa môžu klásť otázky na doplnenie výpovede alebo na objasnenie neúplností, nejasností alebo rozporov. Otázky sa musia klásť ohľaduplne a zrozumiteľne. Obžalovanému sa však nesmú klásť otázky, v ktorých je obsiahnuté, ako na otázku odpovedať, otázky klamlivé ani otázky, ktoré by obsahovali skutočnosti, ktoré sa majú zistiť až z jeho výpovede. Otázky nesmú neodôvodnene zasahovať do súkromia vypočúvaného okrem zisťovania pohnútky činu.

Z citovaných zákonných ustanovení vyplýva, že výsluchom obžalovaného, ktorý je jedným z dôkazných prostriedkov a obsah jeho výpovede dôkazom (§ 119 ods. 2), sa začína najdôležitejšia fáza hlavného pojednávania, t.j. dokazovanie. Určením výsluchu obžalovaného ako prvého úkonu v rámci dokazovania na hlavnom pojednávaní sa sleduje cieľ umožniť súdu, ale aj prokurátorovi a obhajcovi, aby si urobili predstavu o tom, na ktoré skutočnosti sa treba v rámci objasňovania veci zamerať. Pri vykonávaní dôkazov na hlavnom pojednávaní súd aj prokurátor sú viazaní všeobecnými ustanoveniami šiestej hlavy prvej časti Trestného poriadku. Obhajca a obžalovaný pri vykonávaní dokazovania na hlavnom pojednávaní (§ 119 ods. 3) sú týmito ustanoveniami viazaní primerane, predovšetkým v rozsahu ustanovenia § 119 ods. 2. Predseda senátu po zistení podmienok na vykonanie hlavného pojednávania, po zistení osobných údajov obžalovaného a poučení ho o jeho právach, umožní prokurátorovi vyslychnúť obžalovaného k obsahu obžaloby a ak poškodený riadne a včas uplatnil nárok na náhradu škody a navrhol, aby súd v odsudzujúcom rozsudku uložil obžalovanému povinnosť túto škodu nahradiť, aj k nároku a návrhu poškodeného. Pri výsluchu obžalovaného pritom prokurátor postupuje podľa § 122 ods. 2 a 3, t.j. obžalovanému umožní podrobne sa k obžalobe vyjadriť, súvisle (bez prerušovania otázkami) opísať priebeh skutkového deja, uviesť dôkazy na potvrdenie vlastných argumentov a až potom mu kladie otázky, a to ohľaduplne, zrozumiteľne, nesmie klásť otázky kapciózne alebo sugestívne, otázkami nesmie zasahovať do jeho intímneho súkromia, okrem zisťovania pohnútky činu. Výsluch nie je vedený v súlade so zákonom, ak je napríklad v rozpore s ustanovením § 2 ods. 2, § 121 ods. 1, § 122 ods. 3. Nevyhnutnosť polozenia otázky predsedom senátu, sudcom alebo prísediacim môže vyplývať z vyjadrenia obžalovaného, na ktoré pre ucelenosť alebo upresnenie treba výpoveď hneď doplniť odpoveďou na otázku, ktorá práve z tohto dôvodu neznesie odklad na neskorší čas. Pre výsluch obžalovaného obhajcom v zásade primerane platí postup podľa § 122 ods. 2 a 3 s tým, že spravidla už netreba obžalovaného znova vyzvať, aby sa podrobne vyjadril k žalovanému skutku a súvisle opísal skutočnosti, ktoré sú predmetom obžaloby, keďže tak už urobil v rámci jeho výsluchu prokurátorom. Bude zrejme vhodnejšie zamerať jeho výsluch na základe jeho usmernenia otázkami na konkrétne skutočnosti významné z hľadiska obhajoby obžalovaného. Po tomto výsluchu obžalovaného obhajcom môžu klásť otázky obžalovanému aj prokurátor, poškodený, obhajca alebo zúčastnená osoba. O ich poradí rozhodne predseda senátu opatrením, keďže ide o ústne rozhodnutie operatívno-technickej povahy (§ 10 ods. 19). Ak je niektorá zo strán nespokojná s opatrením predsedu senátu a požiada o zmenu rozhodnutia, o žiadosti rozhodne senát (len ak ide o vec prejednávanú senátom, nie teda v prípade, ak rozhoduje samosudca).

Podľa § 261 ods. 4 Tr. por. sa ustanovenia § 258 ods. 2 a 3 a § 259 Tr. por. použijú primerane aj na vykonanie dôkazu výsluchom svedka. Podľa § 132 ods. 1, 2 Tr. por. na začiatku výsluchu sa treba svedka opýtať na jeho pomer k prerokovávanej veci, ako aj k stranám a podľa potreby aj na iné okolnosti potrebné na zistenie jeho nezáujatosti a hodnovernosti. Svedkovi, rovnako ako obžalovanému, sa musí dať možnosť, aby súvisle vypovedal všetko, čo sám o veci vie, a odkiaľ sa dozvedel ním uvádzané skutočnosti. Možno ho vypočúvať len do miery nevyhnutnej pre trestné konanie, môžu sa mu klásť otázky na doplnenie výpovede alebo na objasnenie neúplností, nejasností alebo rozporov. Otázky sa musia klásť ohľaduplne a zrozumiteľne. Svedkovi sa nesmú klásť otázky, v ktorých je obsiahnuté, ako na otázku odpovedať, otázky klamlivé ani otázky, ktoré by obsahovali skutočnosti, ktoré sa majú zistiť až z jeho výpovede. Otázky nesmú neodôvodnene zasahovať do súkromia vypočúvaného s výnimkou zisťovania pohnútky obvineného, obzvlášť ak ide o svedka chorého alebo svedka poškodeného trestným činom proti ľudskej dôstojnosti.

Výpoveď obžalovaného alebo svedka z prípravného konania sa stáva súčasťou jeho výpovede na hlavnom pojednávaní len ak v nich nie sú podstatné rozpory. Ak vzniknú takéto podstatné rozpory, môže súd tieto odstrániť, resp. ich hodnotiť len ak postupom podľa § 258 ods. 4 Trestného poriadku (u obžalovaného) a postupom podľa § 264 ods. 1 Trestného poriadku (u svedka) došlo k vykonaniu týchto dôkazov prečítaním výpovedí z prípravného konania na hlavnom pojednávaní. Zápisnicu o skoršej výpovedi obžalovaného alebo jej časť možno teda prečítať len postupom a za splnenia podmienok uvedených v ustanovení § 258 ods. 4 Tr. por., t. j. na návrh prokurátora alebo obhajcu sa zápisnica o skoršej výpovedi obžalovaného alebo jej časť prečíta, ak sa objavia podstatné rozpory medzi jeho skoršou výpoveďou a údajmi na hlavnom pojednávaní a ak bol skorší výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona. V prípade rozporov vo výpovediach sa prečíta tá časť zápisnice o skoršom výsluchu obžalovaného, ktorej sa namietané rozpory priamo týkajú. Na tieto rozpory treba obžalovaného upozorniť a spýtať sa ho na ich príčinu. Zápisnicu prečíta tá zo strán, ktorú určí predseda senátu, pokiaľ zápisnicu neprečíta sám alebo ním poverený člen senátu. Zápisnicu o

skoršej výpovedi svedka alebo jej časť možno teda prečítať len postupom a za splnenia podmienok uvedených v ustanovení § 264 ods. 1 Tr. por., t. j. ak sa svedok odchyli v podstatných bodoch od svojej skoršej výpovede, môže mu byť na návrh prokurátora, obžalovaného alebo obhajcu zápisnica o jeho skoršej výpovedi predložená na vysvetlenie rozporov v jeho výpovediach, ak bol skorší výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam tohto zákona. Predloženie skoršej výpovede pritom spočíva v prečítaní tých častí zápisnice o skoršom výsluchu, ku ktorým sa má vyslúchaný vyjadriť a vysvetliť rozpory medzi svojimi výpoveďami. Zápisnicu prečíta tá zo strán, ktorú určí predseda senátu, ak zápisnicu neprečíta sám alebo ním poverený člen senátu.

Odvolačí súd sa podrobne oboznámil s priebehom doterajšieho súdneho konania vedeného predsedníčkou senátu - hlavné pojednávanie dňa 18. februára 2014 (zápisnica na č.l. 277 - 280, nosič, na ktorom je zachytená kópia zvukového záznamu z hlavného pojednávania na č.l. 282), pričom z vypočutia nahrávok o výsluchu obžalovaného H. M., poškodenej O. T. i svedkov Y. T. a U. P. zistil, že pri vykonávaní dôkazov na hlavnom pojednávaní bolo postupované v rozpore so zákonom a bolo porušené právo obhajoby obžalovaného. Obžalovanému H. M. nebolo totiž dostatočne umožnené podrobne sa k obžalobe vyjadriť a súvisle, bez prerušovania otázkami, opísať priebeh skutkového deja a uviesť dôkazy na potvrdenie vlastných argumentov a rovnako ani uvedeným svedkom nebola daná dostatočná možnosť, aby súvisle a podrobne vypovedali všetko, čo sami o veci vedia, t. j. aby uviedli všetky okolnosti súvisiace s priebehom skutku pod bodom 1 i okolnosti, ktoré predchádzali tomuto skutku a nasledovali po ňom, resp. aby sa vyjadrili, odkiaľ sa dozvedeli nimi uvádzané skutočnosti. Obhajobné vyjadrenie obžalovaného i vyjadrenia poškodenej O. T. i svedkov Y. T. a U. P. bolo totiž opakovane prerušované tak otázkami prokurátorky, ako aj otázkami predsedníčky senátu, pritom s odkazom na ich vyjadrenia v skoršej výpovedi z prípravného konania a navyše čítaním ich výpovedí z prípravného konania bez splnenia zákonných podmienok uvedených v ustanoveniach § 258 ods. 4 Trestného poriadku (u obžalovaného) a § 264 ods. 1 Trestného poriadku (u svedka). Ak obžalovaný alebo svedok pri výsluchu na hlavnom pojednávaní uvedie, že si už presne nepamätá okolnosti, o ktorých má vypovedať, je potrebné ho vyzvať, aby napriek tomu najprv uviedol súvislý opis dotknutých skutočností a až potom môže byť na odstránenie rozporov oproti skoršej výpovedi obžalovaného alebo svedka použitý postup predložením zápisnice o tejto výpovedi podľa § 258 ods. 4 a § 264 ods. 1 Tr. por. Dodržanie takého postupu musí zabezpečiť predseda senátu (§ 253 ods. 1 Tr. por.) aj v prípade, že výsluch svedka vykonáva strana (§ 258 ods. 1 a § 261 ods. 3 Tr. por.). Podľa § 258 ods. 4 a § 264 ods. 1 Tr. por. je pritom možné obžalovanému i svedkovi zápisnicu o jeho skoršej výpovedi predložiť len na návrh prokurátora, obžalovaného alebo jeho obhajcu (výnimku je možné pripustiť len pre prípad, že o vykonaní výsluchu rozhodol súd bez návrhu). Z obsahu zápisnice o hlavnom pojednávaní a ani zo zvukovej nahrávky však nevyplýva, že by prokurátorka predniesla návrh na prečítanie skoršej výpovede obžalovaného a uvedených svedkov alebo časti ich výpovedí z dôvodu podstatných rozporov medzi skoršou výpoveďou obžalovaného a uvedených svedkov a ich údajmi na hlavnom pojednávaní, tiež, že by súd postupom podľa § 258 ods. 4 Tr. por. u obžalovaného a § 264 ods. 1 Tr. por. u svedkov rozhodol o prečítaní konkrétne identifikovanej (označenej) výpovede z prípravného konania alebo jej časti, že by ho poznačil v zápisnici a rozhodol o tom, kto zápisnicu o skoršej výpovedi alebo jej časť prečíta. Z uvedených hľadísk to znamenalo neprípustný a kontradiktórnemu charakteru výsluchu odporujúci zásah predsedu senátu do dokazovania, resp. výsluchu svedka navrhnutého obžalobou. Navyše zvukový záznam z hlavného pojednávania je neúplný a nezrozumiteľný (nepočuteľný od času 40.38 do 49.28 min. bez možnosti overenia jeho správnosti) v časti, keď po skončení výsluchu poškodenej kládla poškodenej nielen doplňujúce otázky poškodenej aj predsedníčka senátu, ale mala byť vykonaná aj konfrontácia medzi obžalovaným a poškodenou O. T..

Trestný poriadok účinný od 1. januára 2006 výrazne obmedzil vykonávanie rozsiahleho dokazovania v prípravnom konaní s dôrazom, aby vlastné dokazovanie bolo vykonané pred nestranným a nezávislým súdom. Právo obvineného na obhajobu sa aplikuje predovšetkým prostredníctvom jeho základného práva vyjadriť sa v priebehu celého trestného konania ku všetkým skutočnostiam, ktoré sa mu kladú za vinu a k dôkazom o nich. V prípravnom konaní môže obvinený žiadať, aby sa jeho obhajca zúčastnil na jednotlivých procesných úkonoch (§ 34 ods. 1 Trestného poriadku). Ak nemá obhajcu, môže obvinenému povoliť účasť na vyšetrovacích úkonoch policajť, a to najmä vtedy, ak úkon spočíva vo výsluchu svedka, pri ktorom je dôvodný predpoklad, že ho nebude možné vykonať v konaní pred súdom (§ 213 ods. 1 Tr. por.). Obvinený, resp. jeho obhajca, musí mať vždy reálnu možnosť uplatniť právo na obhajobu a je len na ňom, či ho využije. Obvinený tak môže urobiť až potom, ako bol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu konkrétneho svedka. Iba všeobecné poučenie obvineného (a jeho obhajcu)

o možnosti zúčastniť sa vyšetrovacích úkonov podľa § 213 ods. 1, ods. 3 Tr. por. nemožno považovať za dostatočné, lebo takéto poučenie nezohľadňuje povinnosť policajta, ktorá mu vyplýva z ustanovenia § 213 ods. 3 Tr. por., ani podmienky čítania zápisnice o výpovedi svedka, vyplývajúce z § 263 ods. 3, ods. 4 Tr. por. Tieto ustanovenia úzko súvisia a musia byť aplikované v jednote a nie izolovane.

Z uvedených ustanovení nemožno vyvodiť záver, že výsluchy svedkov, ak k nim došlo po začatí trestného stíhania (tzv. vo veci), ale pred vznesením obvinenia, t.j. v dobe, v ktorej obvinený nemohol realizovať svoje právo na obhajobu (lebo formálne ešte neexistoval), majú len z tohto dôvodu charakter nezákonného dôkazu (dôkazu získaného nezákonným spôsobom). V tejto súvislosti treba zdôrazniť, že pred vznesením obvinenia výsluchy svedkov slúžia najmä nato, aby sa zistila osoba páchatelia trestného činu, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie, pričom nie každý výsluch svedka je právne relevantný na účely ďalšieho trestného konania.

Orgány činné v trestnom konaní však musia dbať na to, aby sa zákonne získaný dôkaz nestal dôkazom absolútne neúčinným, ale naopak, aby bol procesne použiteľný v konaní pred súdom. Použiteľnosť dôkazu v konaní pred súdom môže okrem iného zmariť skutočnosť, že výsluch svedka nebol vykonaný kontradiktórnym spôsobom, t.j. pri zachovaní práv obvineného na obhajobu. Ak ide o výsluch svedka, ktorý sa po vznesení obvinenia dostáva do postavenia blízkej osoby vo vzťahu k obvinenému v zmysle § 127 ods. 4, resp. ods. 5 Tr. zák., v dôsledku čoho nadobúda práva uvedené z § 130 ods. 1, ods. 2 Tr. por., je výsluch takého svedka vykonaný pred vznesením obvinenia pre ďalšie trestné konanie právne neúčinný (§ 263 ods. 4 Tr. por.). V prípade, ak je výpoveď svedka jediným usvedčujúcim dôkazom alebo vo významnej miere rozhodujúcim dôkazom, o ktorý prokurátor mieni oprieť obžalobu, je preto nevyhnutné výsluch svedka vykonať až po vznesení obvinenia so zachovaním práva obvineného na obhajobu. Prokurátor, ako nositeľ dôkazného bremena v konaní pred súdom, musí z hľadiska preukázania zavinenia obvineného (vo vzťahu k stíhanému skutku) vziať do úvahy závažnosť výpovede svedka v prípravnom konaní a existenciu nebezpečenstva, že výsluch svedka pred súdom nebude možné vykonať, napr. z dôvodu zmeny pobytu, odchodu do zahraničia, úmrtia svedka atď., vrátane možnosti podstatnej zmeny výpovede svedka v konaní pred súdom. V záujme preukázania dôvodnosti postavenia obvineného pred súd (§ 234 ods. 1 Tr. por.) treba vykonať dôkazy v prípravnom konaní tak, aby tieto boli použiteľné aj v konaní pred súdom, lebo v opačnom prípade prokurátor berie na seba riziko, že v prípade porušenia zásady kontradiktórnosti v prípravnom konaní, nebude môcť výpoveď svedka v konaní pred súdom reálne použiť.

V posudzovanej veci vo vzťahu k svedeckej výpovedi poškodenej O. T. z prípravného konania ide práve o takýto prípad. Uznesenie o začatí trestného stíhania vo veci podľa § 199 Tr. por. i uznesenie o vznesení obvinenia podľa § 206 ods. 1 Tr. por. boli vydané vyšetrovatelkou pod ČVS: ORP-788/OVK-PD-2009 dňa 26.7.2009. Vzhľadom na postupnosť vo veci vykonaných dôkazov je pritom zrejmé, že sa tak stalo v rozdielnom časovom úseku napriek tomu, že zo skutku označeného v uznesení o začatí trestného stíhania vo veci je zrejmé, že ho mala spáchať osoba konkretizovaná blízkym vzťahom k poškodenej - druh poškodenej, teda nešlo o neznámeho páchatelia a pri správnom zákonnom postupe malo byť zároveň vznesené aj obvinenie, keďže uvedenou identifikáciou bol už dostatočne odôvodnený záver, že trestný čin spáchala určitá osoba - druh poškodenej. Obžalovaný H. M. bol po začatí trestného stíhania vypočutý dňa 26.7.2009 v čase od 17.05 hod. do 18.00 hod. (čl. 51 až 54), avšak v procesnom postavení svedka napriek tomu, že bol prinajmenšom osobou podozrivou zo spáchania predmetného skutku. Uznesenie o vznesení obvinenia mohlo byť preto najskôr vydané až po ukončení jeho výsluchu dňa 26.7.2009 v časovom úseku od 18.00 hod. do 19.00 hod., keďže v procesnom postavení obvineného bol vypočutý dňa 26.7.2009 v čase od 19.00 hod. do 20.10 hod. (čl. 16 až 21). Poškodená O. T. však bola prvýkrát vypočutá v procesnom postavení svedka dňa 26.7.2009 v čase od 15.30 hod. do 16.40 hod. (čl. 34 až 39), teda po začatí trestného stíhania vo veci, avšak pred vznesením obvinenia, ku ktorému došlo síce 26.7.2009, avšak až po 18.00 hod. Nielen z uznesenia o vznesení obvinenia, ale už aj z uznesenia o začatí trestného stíhania je pritom zrejmé, že osobou podozrivou zo spáchania skutku mal byť obvinený H. M., ktorý vo vzťahu k poškodenej O. T., jeho družke, bol blízkou osobou v zmysle § 127 ods. 5 Tr. zák.. Z hľadiska ustanovení § 130 ods. 1, 2 Tr. por., § 34 ods. 1 Tr. por., 213 ods. 1 Tr. por. i § 263 ods. 4 Tr. por., t. j. z hľadiska dodržania práv poškodenej, práv obvineného na obhajobu i zabezpečenia, aby sa zákonne získaný dôkaz nestal dôkazom absolútne neúčinným, ale naopak, aby bol procesne použiteľný v konaní pred súdom, bolo odôvodnené vykonať výsluch poškodenej až po vznesení obvinenia, navyše keď boli splnené podmienky na postup predpokladaný v ustanovení § 206 ods. 2 Tr. por., t. j. rozhodnúť o začatí trestného stíhania a vznesení obvinenia jedným uznesením, alebo

výsluch poškodenej zopakovať po vznesení obvinenia. V posudzovanej veci bola síce poškodená O. T. opakovane vypočutá aj po vznesení obvinenia a to dňa 26.7.2009 v čase od 20.20 hod. do 20.40 hod. (čl. 40 až 44), dňa 10.8.2009 v čase od 7.50 hod. do 8.15 hod. (čl. 45 až 48) a dňa 12.5.2010 v čase od 14.00 do 14.25 hod. (čl. 48 až 50), avšak ani v jednom prípade súvisle ku skutku nevypovedala. Poukázala v nich totiž iba na výpoveď z 26.7.2009 pred vznesením obvinenia, ktorej sa pridržala s tým, že vypovedala pravdivo a nechce nič zmeniť ani doplniť, čo však nemožno považovať za výsluch vykonaný spôsobom zodpovedajúcim ustanoveniam Trestného poriadku. Navyše obvinený H. M. nemal ani v jednom prípade reálnu možnosť uplatniť právo na obhajobu, keďže nebol riadne upovedomený o čase a mieste vykonania výsluchu poškodenej a nemal možnosť sa na ňom zúčastniť. Vzhľadom na uvedené dôvody je zrejmé, že svedecké výpovede poškodenej O. T. zo dňa 26.7.2009 pred i po vznesení obvinenia, ako aj zo dňa 10.8.2009 a 12.5.2010 nebolo možné považovať za procesne účinné a použiteľné výpovede svedka v konaní pred súdom, nebolo možné na ne prihliadať a ani ich čítať postupom podľa § 264 ods. 1 Tr. por., ale bolo potrebné túto svedkyňu na hlavnom pojednávaní vypočuť zákonným spôsobom vyplývajúcim z ustanovenia § 261 Tr. por., t. j. aby súvisle a podrobne vypovedala všetko, čo sama o veci vie, aby uviedla všetky okolnosti súvisiace s priebehom skutku pod bodom 1 i okolnosti, ktoré predchádzali tomuto skutku a nasledovali po ňom.

Podľa obžalobného návrhu malo dôjsť k znásilneniu dňa 26.7.2009 v čase od 05.45 hod. do 06.00 hod., pričom obžalovaný mal poškodenej spôsobiť hematóm bicepsu pravej hornej končatiny a tri hematómy predkolenia pravej dolnej končatiny. Z odborného lekárskeho vyjadrenia gynekológa MUDr. U. (čl. 109) však vyplýva, že podľa vyjadrenia poškodenej malo dôjsť k znásilneniu dňa 26.7.2009 okolo 5.15 hod., čo je v rozpore s tvrdením prokurátora v obžalobe i vyjadrením poškodenej. Navyše poškodená na hlavnom pojednávaní sa vyjadrila, že nevie, či hematómy vznikli už večer alebo až ráno, keďže pred znásilnením medzi ňou a obžalovaným došlo k opakovanému fyzickému kontaktu (dvakrát) večer dňa 25.7.2009, ako aj ráno dňa 26.7.2009 o 5.15 hod., po ktorom ešte aj zaspala (vypovedala tak už vo výpovedi 26.7.2009, ktorá bola podkladom pre vznesenie obvinenia a ktorá je pritom nepoužiteľná v konaní pred súdom). Uvedenými rozpornými okolnosťami sa však okresný súd tiež nezaoberal a ani nevykonal dôkazy na ich odstránenie výsluchom už uvedeného lekára, ako aj poškodenej. Vzhľadom na doteraz naznačené skutočnosti skutkové zistenia súdu prvého stupňa vo vzťahu ku skutku pod bodom 1 a z nich vyvedené právne závery o vine obžalovaného nemajú zákonnú, dostatočnú a jednoznačnú oporu vo vykonaných dôkazoch, sú pochybnosti o ich správnosti a v nadväznosti na to aj o výroku o úhrnnom treste odňatia slobody a o spôsobe jeho výkonu.

Vzhľadom na uvedené dôvody dospel odvolací súd k záveru, že okresnému súdu sa nepodarilo na hlavnom pojednávaní prezentovať taký postup pri vedení kontradiktórneho hlavného pojednania, ktorým sa má zabezpečiť objasnenie veci a právo obhajoby a tento postup v rozpore s ustanoveniami § 168 ods. 1 Tr. por., § 258 ods. 1, 2 a 3 Tr. por., § 122 ods. 2 a 3 Tr. por., § 261 a 263 ods. 3 Tr. por., § 58 ods. 5, 6 Tr. por. bol dôvodom pre zrušenie napadnutého rozsudku podľa § 321 ods.1 písm. a/ Tr. por. (porušenie práva obhajoby, nepreskúmateľnosť rozsudku). Z uvedených dôvodov pritom vyplýva, že pre zistené podstatné chyby konania nebol skutkový stav veci náležite zistený a tieto chyby nemohol odvolací súd sám napraviť, preto na podklade odvolania obžalovaného zrušil podľa § 321 ods.1 písm. a/, b/, c/ Tr. por. napadnutý rozsudok vo výroku o vine zo zločinu znásilnenia podľa § 199 ods. 1, 2 písm. b/ Tr. zák. s poukazom na ustanovenie § 139 písm. c/ Tr. zák. vo vzťahu ku skutku pod bodom 1 rozsudku, v celom výroku o úhrnnom treste odňatia slobody a o spôsobe jeho výkonu a podľa § 322 ods. 1 Tr. por. vec vrátil súdu prvého stupňa na nové konanie a rozhodnutie. Vykonanie nového konania a dokazovania zrejme môže viesť k iným skutkovým zisteniam a právnym záverom, preto odvolací súd v zmysle § 326 ods. 1 písm. b/ Tr. por. rozhodol na neverejnom zasadnutí (zistené chyby nebolo možné odstrániť na verejnom zasadnutí). Vzhľadom na obsah žiadosti obžalovaného zo dňa 28.5.2014 o ustanovenie obhajcu z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na úhradu trov obhajoby považuje pritom za potrebné upozorniť na povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 40 ods. 2 Tr. por., t. j. na povinnosť predsedu senátu ustanoviť obžalovanému obhajcu.

#### **Poučenie:**

Proti tomuto uzneseniu sťažnosť nie je prípustná.